

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ तथा सूचनाको हक सम्बन्धी
नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम सार्वजनिक गरिएको २०७९ साल
कार्तिक १ देखि पौष मसान्तसम्म सम्पादन भएका मुख्य मुख्य
क्रियाकलापहरूको विवरण

राष्ट्रिय महिला आयोग
भद्रकाली प्लाजा, काठमाडौं

मिति २०७९ साल माघ १० गते

विषय सूची

१. आयोगको स्वरूप र प्रकृति.....	3
२. आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार.....	3
३. आयोगको संगठन तालिका.....	6
४. आयोगको शाखागत कार्य विवरण.....	8
५. आयोगबाट प्रदान गरिने सेवा :.....	12
६. सेवा प्रदान गर्ने निकायको शाखा र जिम्मेवार अधिकारी.....	14
७. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि.....	15
८. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी.....	15
९. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी.....	15
१०. सम्पादन गरेको कामको विवरण.....	16
क) अन्तर्क्रिया कार्यक्रम.....	16
ख) सार्वजनिक सुनवाई कार्यक्रम.....	18
ग) सिड सम्बन्धी बैठक.....	19
घ) अभिमुखीकरण कार्यक्रम.....	20
ङ) स्थलगत अनुगमन.....	21
च) प्रकाशन तथा प्रसारणहरु.....	22
छ) सम्पादित अन्य क्रियाकलापहरु.....	22
११. राष्ट्रिय महिला आयोगले सञ्चालन गरेको "खबर गरौं ११४५ हेल्पलाइन सेवा" सम्बन्धी जानकारी:.....	22
१२. प्रमुख र सूचना अधिकारीको नाम.....	23
१३. ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाहरुको सूची.....	24
१४. आम्दानी खर्च र आर्थिक कारोबार सम्बन्धी अद्यावधिक विवरण.....	24
१५. राष्ट्रिय महिला आयोगको वेवसाइट.....	24
१६. राष्ट्रिय महिला आयोगले प्राप्त गरेको वैदेशिक सहायता सम्बन्धी विवरण :.....	24
१७. सार्वजनिक निकायले वर्गीकरण तथा संरक्षण गरेको सूचनाको नामावली.....	24
१८. सार्वजनिक निकायमा गरेका सूचना परेका सूचना माग सम्बन्धी निवेदन र सूचना दिइएको विषय.....	24
१९. सार्वजनिक निकायका सूचनाहरु अन्यत्र प्रकाशन भएको वा हुने भए सो को विवरण.....	24

१. आयोगको स्वरूप र प्रकृति

महिलाहरूको हक हितको संरक्षण र संबर्द्धन गरी महिलाहरूलाई विकासको मूल प्रवाहमा प्रभावकारी रूपमा समाहित गर्न वि.सं. २०५८ फागुन २३ (७ मार्च २००२) गतेको नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को निर्णयबाट विधिवत रूपमा राष्ट्रिय महिला आयोगको स्थापना भएको हो । तत् पश्चात् २०६३ सालमा राष्ट्रिय महिला आयोग ऐन र २०६५ सालमा नियमावली जारी भई कार्य सञ्चालन हुँदै आएको थियो । वि.सं. २०७२ मा नेपालको संविधान जारी भए पश्चात् राष्ट्रिय महिला आयोगले संवैधानिक मान्यता प्राप्त गरेपछि आयोगको कार्यक्षेत्र र स्वरूप परिवर्तन भई अधिकार र कर्तव्य समेत संविधानमै तोकिएको छ । आयोगमा १ जना अध्यक्ष र ४ जना सदस्य रहने गरी संवैधानिक व्यवस्था गरिएको छ । आयोगले संवैधानिक स्वरूप प्राप्त गरे पश्चात् लामो अवधिपछि गत २०७७ माघ २१ गते अध्यक्ष र दुईजना सदस्यहरूको नियुक्ति र अन्य दुईजना सदस्यहरूको मिति २०७८ आषाढ १० गते नियुक्ति भई आयोगले पूर्णता प्राप्त गरेसँगै राष्ट्रिय महिला आयोगले आफ्ना गतिविधिहरूलाई तदारुकताका साथ अगाडि बढाएको छ ।

२. आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार

राष्ट्रिय महिला आयोग ऐन, २०७४ अनुसार आयोगको उद्देश्य बुँदागत रूपमा निम्न बमोजिम रहेको छ ।

- महिलाको हकहित संरक्षण एवं संबर्द्धन गर्ने ।
- महिला सशक्तीकरण मार्फत विकासको मूल प्रवाहमा महिला वर्गलाई प्रभावकारी रूपमा समाहित गर्ने
- महिलाको समग्र विकास गरी लैंगिक न्याय कायम गर्ने
- लैंगिक समानतासँग सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिहरू तथा दस्तावेजको कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने ।

नेपालको संविधानको धारा २५३ बमोजिम राष्ट्रिय महिला आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार निम्न बमोजिम रहेको छः

- (क) महिलाको हक हितसँग सरोकार राख्ने, नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा गरी कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्ने,
- (ख) महिलाको हक हितसँग सम्बन्धित कानून वा नेपाल पक्ष भएको अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि वा सम्झौता अन्तर्गतको दायित्व कार्यान्वयन भए वा नभएको विषयमा अनुगमन गरी त्यसको प्रभावकारी पालना वा कार्यान्वयनको उपाय सहित नेपाल सरकार समक्ष सुझाव दिने,

- (ग) महिलालाई राष्ट्रिय विकासको मूल प्रवाहमा समाहित गर्न तथा राज्यका सबै निकायमा समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गर्न मौजुदा नीति तथा कार्यक्रमको समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने र त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने, महिला विरुद्धका भेदभाव तथा सामाजिक कुरीति विरुद्ध जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने वा गराउने ।
- (घ) लैंगिक समानता, महिला सशक्तीकरण तथा महिलासँग सम्बन्धित कानूनी व्यवस्थाको अध्ययन, अनुसन्धान गरी त्यस्ता कानूनमा गर्नुपर्ने सुधारका सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायलाई सिफारिस गर्ने र सोको अनुगमन गर्ने,
- (ङ) महिला अधिकारसँग सम्बन्धी नेपाल पक्ष भएको अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि वा सम्झौतामा भएको व्यवस्था बमोजिम नेपालले पठाउनुपर्ने प्रतिवेदन तयारीका सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने,
- (च) महिला हिंसा वा सामाजिक कुरीतिबाट पीडित भएको वा महिला अधिकार प्रयोग गर्न नदिएको वा बञ्चित गरेको विषयमा कुनै व्यक्ति वा संस्था विरुद्ध मुद्दा दायर गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएमा कानून बमोजिम अदालतमा मुद्दा दायर गर्न सम्बन्धित निकाय समक्ष सिफारिस गर्ने ।

राष्ट्रिय महिला आयोगले निर्णय गरी आफ्नो काम, कर्तव्य र अधिकारमध्ये कुनै काम, कर्तव्य र अधिकार आयोगको अध्यक्ष, कुनै सदस्य वा नेपाल सरकारको कुनै कर्मचारीलाई तोकिएको शर्तको अधीनमा रही प्रयोग तथा पालन गर्ने गरी प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ । राष्ट्रिय महिला आयोगको अन्य काम, कर्तव्य, अधिकार तथा तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था संघीय कानून बमोजिम हुनेछ भन्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको पाइन्छ ।

राष्ट्रिय महिला आयोग ऐन, २०७४ बमोजिम आयोगको काम, कर्तव्य तथा अधिकार देहाय बमोजिम तोकिएको छ :

- क) महिला सशक्तीकरणका लागि महिलासँग सम्बन्धित नीतिगत, कानूनी व्यवस्था तथा नेपाल सरकारका कार्यक्रमको समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने र त्यस्ता नीति तथा कार्यक्रम लैङ्गिक न्यायको दृष्टिकोणबाट प्रभावकारी भए नभएको विश्लेषण गरी सुधार गर्नको लागि नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने ।
- ख) संविधान तथा कानून प्रदत्त महिलाको अधिकार सम्बन्धी व्यवस्थाको कार्यान्वयनको बारेमा अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी त्यस्ता व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने ।
- ग) महिला विरुद्धको हिंसा वा विभेदको कारणबाट उत्पन्न कुनै समस्या वा विशेष अवस्थाको बारेमा अध्ययन अनुसन्धान गरी त्यस्तो अवस्था उत्पन्न हुन नदिनको लागि अवलम्बन गर्नु पर्ने रणनीतिहरूको बारेमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने ।

- घ) महिलालाई आत्मनिर्भर बनाउन तथा सशक्तीकरणको लागि पूँजी, स्रोत, साधन र प्रविधिमा महिलाको पहुँच बढाउन आवश्यक उपायहरूबारे सम्बन्धित निकायलाई सिफारिश गर्ने ।
- ङ) महिलाको हक हितको संरक्षण र संवर्द्धन तथा महिलाको सशक्तीकरणका लागि आवश्यक सूचना, जानकारी एव. चेतनामूलक कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- च) महिला विरुद्धका सबै प्रकारका हिंसा र विभेद अन्त्य गर्न त्यस्तो हिंसा र विभेद सृजना गर्ने कुरीति र अन्धविश्वास हटाउन आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- छ) महिला विरुद्धको हिंसा वा विभेदको कारण सामाजिक रूपमा बहिष्करण वा जोखिम वा विस्थापित वा पीडित महिलालाई सुरक्षा केन्द्र वा पुनस्थापना केन्द्रमा पठाउने व्यवस्थाको लागि सिफारिस गर्ने वा गराउने ।
- ज) आयोगले गरेका सिफारिसको कार्यान्वयनको अवस्थाको अनुगमन गर्ने वा गराउने ।
- झ) सदस्य तथा आयोगको कर्मचारीको लागि आचारसंहिता बनाई लागू गर्ने ।
- ञ) आयोगको वार्षिक कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने ।

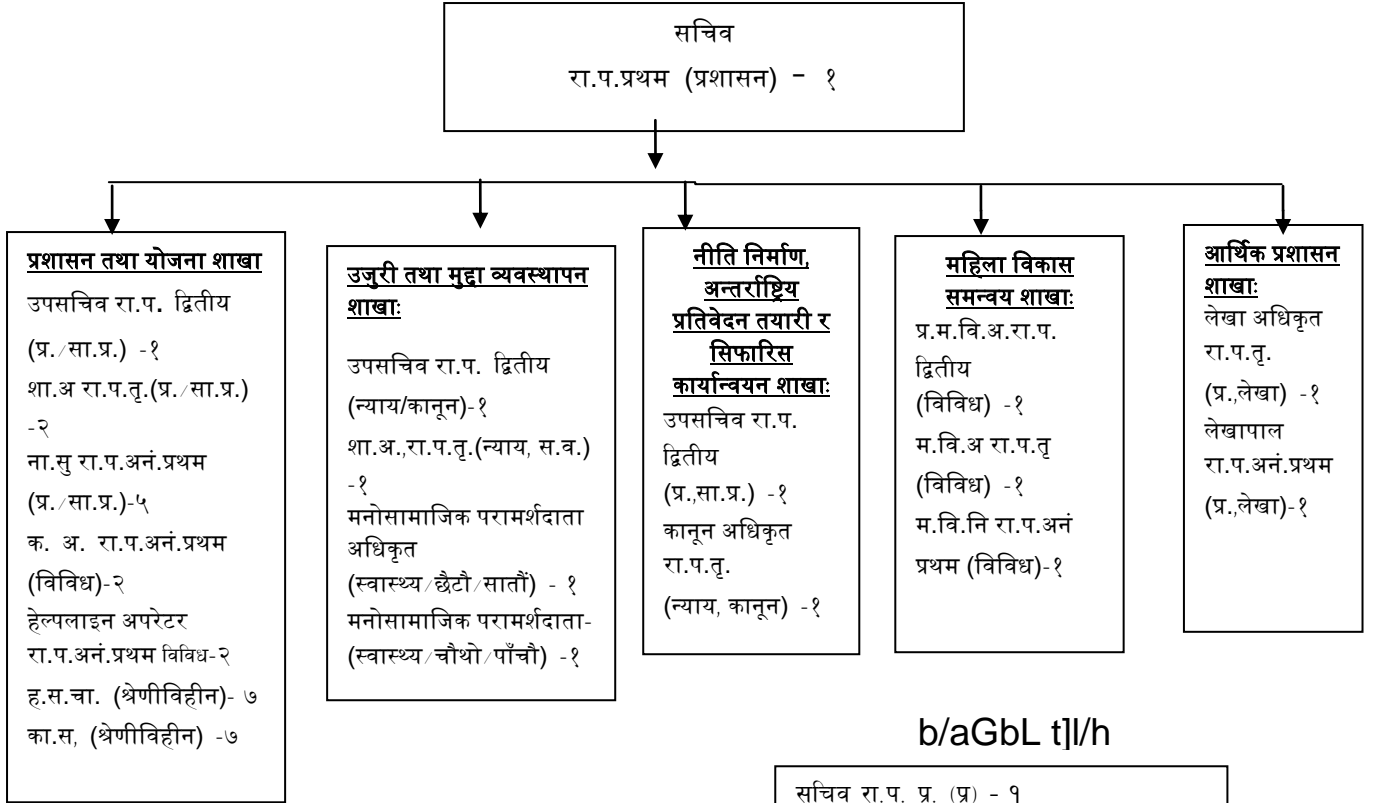
आयोगले सम्पादन गर्दै आएका मुख्य कार्यहरू :

- क) महिलाको हक, हित र अधिकारको विषयमा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- ख) नेपाल सरकार तथा अन्य निकायबाट सञ्चालन भएका महिला विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको अनुगमन गर्ने,
- ग) महिला सरोकारका क्षेत्रमा अध्ययन, अनुसन्धान गरी सिफारिश गर्ने,
- घ) सरोकारवाला निकायहरूसँग साभेदारी तथा समन्वय गर्ने,
- ङ) "खबर गरौं ११४५ हेल्पलाइन सेवा" मार्फत् हिंसा पीडित महिलाहरूलाई कानुनी तथा मनोपरामर्श गरी न्यायिक उपचारको लागि सहयोग गर्ने ।

३. आयोगको संगठन तालिका

आयोगको स्वीकृत दरवन्दी र संगठन तालिका देहाय बमोजिम रहेको छ :-

राष्ट्रिय महिला आयोगको संगठन संरचना

b/aGbL t|/h

सचिव रा.प. प्र. (प्र) - १
उ.स. रा.प. द्वि. (प्र) -२
उ.स.कानून रा.प. द्वि- १
प्र.म.वि.अ. - १
शाखा अधिकृत रा.प. तृ -२
कानून अधिकृत रा.प.तृ -१
शा.अ. स.व.रा.प. तृ -१
ले.अ. रा.प. तृ (सा.प्र)- १
म.वि.अ. रा.प. तृ (विविध) -१
मनोसामाजिक परामर्शदाता - छैटौ/सातौ -१
ना.सु. रा.प. अनं. प्र. (सा.प्र)- ५
ले.पा. रा.प.अनं. प्र. (प्र) - १
मनोसामाजिक परामर्शदाता. चौथो/पाँचौ-१
म.वि.नि. रा.प. अनं. प्रथम - १
क.अपरेटर रा.प. अनं. प्र. विविध -२
हेल्पलाइन अप. -२
ह.स.चा. -७
का.स. - ७

राष्ट्रिय महिला आयोगले संवैधानिक आयोगको हैसियत प्राप्त गरेसँगै संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण (O&M Survery) गरी नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएको दरबन्दी अनुसार आयोगमा हाल कुल ३८ दरबन्दी रहेको छ। जसमा राजपत्रांकित १२, राजपत्र अनंकित १२ र श्रेणीविहीन १४ दरबन्दी रहेको छ। यस अवधिमा कुल दरबन्दीमध्ये राजपत्रांकित ११ पद, राजपत्र अनंकित ९ गरी जम्मा २० पद पूर्ति भएको छ भने विभिन्न श्रेणीका पदमा रहेका अन्य कर्मचारीहरु अन्यत्र कामकाजमा खटिएको अवस्था छ।

df}h'bf b/aGbL / kbk"lt{sf] cj:yf M

सि.नं	पद	श्रेणी/तह	सेवा	समूह/उपसमूह	मौजुदा दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	कैफियत
१	सचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१	१	-	
२	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२	२	-	
३	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	न्याय	कानून	१	१		
४	प्रमुख महिला विकास अधिकृत	रा.प. द्वितीय	विविध		१	१	-	
५	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२	२	-	
६	कानून अधिकृत	रा.प.तृतीय	न्याय	कानून	१	१	-	
७	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	न्याय	सरकारी वकिल	१	१	-	
८	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	लेखा	१	१	-	
९	महिला विकास अधिकृत	रा.प.तृतीय	विविध		१	१		
११	मनोसामाजिक परामर्शदाता	छैटौं/सातौं	स्वास्थ्य		१		१	कामकाज
१२	नायब सुब्बा	रा.प.अनं प्रथम	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	५	५	-	
१३	लेखापाल	रा.प.अनं प्रथम	प्रशासन	लेखा	१	१	-	
१४	मनोसामाजिक परामर्शदाता	चौथो/पाँचौं	स्वास्थ्य		१	-	१	कामकाज
१५	महिला विकास निरीक्षक	रा.प.अनं प्रथम	विविध		१	-	१	काज
१६	कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं प्रथम	विविध		२	२		
१७	हेल्पलाईन अपरेटर	रा.प.अनं प्रथम	विविध		२	-	१	कामकाज

१८	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन			७	७	-	
१९	का.स./माली /स्वीपर/गार्ड	श्रेणी विहिन			७	७	-	
२०	जम्मा				३८	३७	४	

आयोगमा घरेलु हिंसा, महिला माथिको हिंसा, दुर्व्यवहार, शोषण तथा विभेदमा परेका महिला तथा बालिकाहरुलाई तत्काल सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले विगतमा विश्व बैंकको सहयोगमा Integrated Platform for Gender Based Violence & Response (IPGBVPR) in Nepal नामक परियोजना अन्तर्गत "खबर गरौं ११४५ हेल्पलाइन सेवा" सञ्चालनमा रहेकोमा हाल नेपाल सरकारबाट अस्थायी दरबन्दी स्वीकृत गरी नेपाल सरकारकै बजेटबाट उक्त सेवा सञ्चालन गरिएको छ। उक्त सेवा सञ्चालनका लागि निम्न पदहरुमा कर्मचारीहरु करार सेवामा नियुक्ती भई कार्यरत रहेका छन्।

क्र.स.	पद	संख्या	कैफियत
१	सूचना प्रविधि अधिकृत	१	
२	कानून अधिकृत	२	
३	मनोसामाजिक मनोविमर्शकर्ता	१	
४	हेल्पलाइन अपरेटर	१०	
५	कार्यालय सहयोगी	२	
६	ह.स.चा.	१	
	जम्मा	१७ जना	

४. आयोगको शाखागत कार्य विवरण

आयोगमा रहेका शाखाहरुबाट निम्न बमोजिम कार्य सम्पादन हुने गरी जिम्मेवारी तोकिएको छ।

प्रशासन तथा योजना शाखा

- ❖ अन्य शाखाहरूसँगको समन्वयमा व्यवस्थित रूपमा कार्यालय सञ्चालन गराउने,
- ❖ आयोगको सवारी साधन लगायत भौतिक स्रोत साधनको संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने,

- ❖ कर्मचारीहरुको व्यक्तिगत विवरण व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य,
- ❖ कार्यालयको दैनिक कार्य सञ्चालन गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ तालिम, गोष्ठी, सेमिनार, बैठक सम्बन्धी कार्य,
- ❖ पुरस्कार तथा विभागीय सजाय सम्बन्धी कार्य,
- ❖ आयोगमा रहेका कर्मचारीको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य,
- ❖ आयोगको मासिक, चौमासिक र वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ पुस्तकालय व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य,
- ❖ सूचना केन्द्रको व्यवस्थापन तथा अध्ययन अनुसन्धानसँग सम्बन्धी सामग्रीको संकलन र अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने,
- ❖ नागरिक वडापत्र/गुनासा सम्बन्धी कार्य,
- ❖ खरीद गर्नुपर्ने सामानको सिफारिस गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ आयोगको वार्षिक तथा आवधिक कार्ययोजना र रणनीतिक योजना तर्जुमा सम्बन्धी कार्य,
- ❖ वार्षिक बजेट योजना तथा कार्यक्रम तयारी गर्ने,
- ❖ आयोगबाट प्रकाशन गरिने सामग्रीको उत्पादन, प्रकाशन र वितरण योजना तयार गर्ने,
- ❖ स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमको कार्ययोजना (Work Plan) कार्यान्वयन तथा अनुगमन निमित्त सुचकाङ्कहरु तथा लक्ष्य निर्धारण सम्बन्धी कार्य,
- ❖ आयोगका कर्मचारीहरुको क्षमता र वृत्ति विकास गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ तथ्याङ्क संकलन र व्यवस्थापन, सूचना संकलन, संग्रह, अभिलेखन र सम्पादन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- ❖ हिंसा पीडित महिलालाई सहयोग पुर्याउन सञ्चालित **खबर गरौं ११४५ हेल्पलाईन सेवा** व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य,
- ❖ अन्य शाखाको कार्य विवरणमा नपरेको कार्यहरु गर्ने ।

ख) महिला विकास समन्वय शाखा

- ❖ स्थानीयतहमा महिला विकास सम्बन्धी कार्यको व्यवस्थापन गर्न एकाइ, जनशक्तिको व्यवस्थापन र कार्यक्रमको कार्यान्वयनको अवस्थाको अनुगमन गर्ने,
- ❖ लैङ्गिक सम्पर्क बिन्दुहरुको अवस्थाको लेखाजोखा गर्ने, लैङ्गिक सम्पर्क बिन्दुबाट भएका कार्यहरुको कार्यान्वयन पक्षको अनुगमन तथा समीक्षा गरी भूमिका प्रभावकारी बनाउन पृष्ठपोषण गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ महिला तथा किशोरीमाथि हुने तथा भइरहेको हिंसा नियन्त्रणको लागि निरोधात्मक, उपचारात्मक कार्यक्रमहरु सम्बन्धी कार्य,
- ❖ महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि सरोकारवाला निकायसँग समन्वय तथा सहकार्य गरी निरन्तर अनुगमन गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य,

- ❖ महिलाहरूको आर्थिक सशक्तीकरणका लागि पूँजी, स्रोत साधन र प्रविधिमा पहुँच तथा आत्मनिर्भर, रोजगारी तथा उद्यमशीलता प्रवर्द्धनको लागि सम्बन्धित सरोकारवाला निकायसँग निरन्तर छलफल तथा समन्वय गर्ने कार्य,
- ❖ लैङ्गिक समानता, महिला सशक्तीकरण तथा लैङ्गिक समानता, महिला सशक्तीकरण तथा लैङ्गिक हिंसा निवारणका लागि पुरुष, किशोरकिशोरीहरू, अभिभावकहरूको सहभागिता बढाउने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सम्बन्धित निकाय तथा स्थानीयतहसँग समन्वय तथा सहकार्य सम्बन्धी कार्य,
- ❖ विपद् व्यवस्थापन तथा प्रतिकार्यका सम्बन्धमा महिला तथा संकटापन्न समूहको विशेष संरक्षणको सम्बन्धमा गरिएका कार्यहरूको अनुगमन तथा पृष्ठपोषण सम्बन्धी कार्य,
- ❖ नेपालको संविधानमा महिला हक अधिकारसँग सम्बन्धित प्रावधान तथा व्यवस्था अनुसार महिला सशक्तीकरण तथा लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण सम्बन्धी नीति, कार्यक्रमको विवरण संकलन सम्बन्धी कार्य,
- ❖ लैङ्गिक समानता तथा सशक्तीकरणका लागि बाधकको रूपमा रहेका प्रथा, परम्परा, कुरीति विरुद्धका अभियान आमसहभागितामा सञ्चालन गर्ने गरी आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ महिला हिंसा निवारणका लागि अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन आश्रयसेवा प्रदान गर्ने तथा मनोसामाजिक विमर्शसेवा प्रदान गर्ने संस्थाहरूको विवरण अद्यावधिक गरी पीडितलाई सेवा आवश्यक भएको अवस्थामा सेवा प्रवाहका लागि कार्यरत संस्था तथा सम्बन्धित स्थानीयतहमा समन्वय गर्ने,
- ❖ महिला विकाससँग सम्बन्धित विभिन्न समसामयिक विषयमा अनुसन्धान गर्न गराउन सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गर्नुका साथै स्वीकृत कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- ❖ महिला केन्द्रित अर्थतन्त्र, महिलाको व्यवसायिक सीप, क्षमता विकास तथा बजार व्यवस्थापन सम्बन्धमा अध्ययन तथा अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यहरू,

ग) नीति निर्माण, अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवेदन तयारी र सिफारिस कार्यान्वयन शाखा

- ❖ महिलाको हकहितसँग सम्बन्धित कानून वा नेपाल पक्षराष्ट्र भएको अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताको पूर्ण र प्रभावकारी पालनाका साथै अन्तर्गतको दायित्व कार्यान्वयन भए नभएको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन गरी सही कार्यान्वयनका लागि उपाय सहित नेपाल सरकारका लागि सुझाव तयार गर्ने,
- ❖ महिला अधिकारसँग सम्बन्धित नेपाल पक्षराष्ट्र भएको अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि वा सम्झौतामा भएको व्यवस्था अनुसार नेपालले पठाउनु पर्ने प्रतिवेदन तयारीका सम्बन्धमा नेपाल सरकारका लागि सुझाव तयार गर्ने कार्य,
- ❖ नेपाल पक्षराष्ट्र भएका सन्धि सम्झौताको नियमित प्रतिवेदन तथा प्रतिवेदनमाथि सरकारलाई दिइएका सुझाव तथा निष्कर्षको विवरण अद्यावधिक गर्ने सम्बन्धी कार्य,

- ❖ महिला सशक्तीकरणको सम्बन्धमा आवश्यक नीति तथा कानून निर्माण तथा कार्यान्वयनका विषयमा अन्य सम्बन्धित मन्त्रालय /निकायसँग सञ्चार, समन्वय र सहकार्य गर्ने कार्य,
- ❖ आयोगको कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित विषयमा आवश्यक नीति र कानून निर्माण गर्न अध्ययन अनुसन्धान गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ आयोगले सम्पन्न गरेका कामहरुको विश्लेषण तथा भावी कार्यदिशाका सम्बन्धमा आवश्यक सुझाव तयार पार्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ सञ्चार माध्यममा प्रकाशित महिला सरोकारका समाचारहरुको विश्लेषण गरी आवश्यक नीतिगत सुझाव तयार गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ सञ्चार माध्यम एवं महिला सरोकारका क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने सम्बन्धी कार्य ।

घ) उजुरी तथा मुद्दा व्यवस्थापन शाखा

- ❖ आयोग विरुद्ध परेका रिट निवेदन सम्बन्धी कार्य,
- ❖ आयोगलाई आवश्यक परेको विषयमा कानूनी राय दिने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ आवश्यक कानून निर्माण सम्बन्धी कार्य,
- ❖ आयोग र हेल्पलाइन अन्तर्गतका उजुरी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य,
- ❖ आयोगमा प्राप्त हुन आएको उजुरी दर्ता, कार्वाही र प्रारम्भिक छानविन सम्बन्धी कार्य,
- ❖ उजुरी व्यवस्थापनको क्रममा आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायहरुमा समन्वयका लागि सिफारिस र आदेश तयार गरी पेश गर्ने,
- ❖ कानून बमोजिम मेलमिलाप गराउने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ उजुरी सिफारिसको अनुगमन सम्बन्धी कार्य,
- ❖ नीति निर्माण, कानून निर्माण तथा राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता कार्यान्वयनको विषयमा कानूनी राय प्रदान गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ तत्कालीन घटना अनुगमन गरी सोको अनुसन्धान गर्ने र मुद्दा दायर गर्नुपर्ने तथा महिला हिंसा र महिला अधिकार प्रयोग गर्न नदिएको विषयमा मुद्दा दायर गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ पीडितका लागि आवश्यक मनोसामाजिक परामर्श, निःशुल्क कानूनी सहायता, अल्पकालीन तथा दीर्घकालिन आश्रय तथा पुर्नस्थापना जस्ता सेवाका लागि सिफारिस गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ महिला हिंसा नियन्त्रणका लागि सरोकारवाला निकायसँग समन्वय तथा सहकार्य गरी निरन्तर अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने कार्य,
- ❖ महिलासँग सम्बन्धित कानूनी व्यवस्था र सोको कार्यान्वयन सम्बन्धमा अध्ययन, अनुसन्धान सम्बन्धी कार्य,

- ❖ महिलाका हक हितसँग सम्बन्धित नीति तथा कानूनहरूको अध्ययन, अनुसन्धान तथा लैङ्गिक विश्लेषण गरी सरकार समक्ष पेश गर्न सुझाव तयार गर्ने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ महिला हिंसाका घटनासँग सम्बन्धित सूचनाहरूको अभिलेखीकरण र अध्ययन गर्ने गराउने सम्बन्धी कार्य,
- ❖ पीडितसँग आश्रित बालबालिका विशेष सेवा सम्बन्धी कार्य ।

ड) आर्थिक प्रशासन शाखा

- ❖ आयोगको वार्षिक बजेट तर्जुमामा सहयोग गर्ने,
- ❖ निकासा एवं खर्चको प्रबन्ध मिलाउने,
- ❖ निकासा रकमको खर्च हिसाब रीतपूर्वक राख्ने,
- ❖ खर्चको फाँटवारी तथा आर्थिक विवरण कार्यालय प्रमुखबाट स्वीकृत गराई सम्बन्धित निकायमा तोकिएको समयभित्र पठाउने र लेखापरीक्षण गराउने,
- ❖ आयोगका कार्यक्रमहरूको आर्थिक पक्षको अनुगमन गर्ने,
- ❖ पेशकी बेरुजुको लगत राख्ने, सम्परीक्षण गराउने एवं पेशकी फछ्यौट गर्ने र अद्यवधिक गराउने,
- ❖ आय व्ययको आन्तरिक एवं अन्तिम लेखापरीक्षण गर्ने, गराउने,
- ❖ आयोगको आर्थिक कारोबारसम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा अन्य शाखालाई राय प्रदान गर्ने ।

५ आयोगबाट प्रदान गरिने सेवा :

यस आयोगले निम्न प्रकारको सेवाहरू प्रदान गर्दै आइरहेको छ ।

- महिलासँग सम्बन्धित कानूनी व्यवस्थाको अध्ययन अनुसन्धान गरी त्यसमा गर्नुपर्ने सुधारका सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने र अनुगमन गर्ने,
- नेपाल सरकार पक्षधर भएको अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौतामा नेपालले पठाउनु पर्ने प्रतिवेदनको सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सहयोग पुऱ्याउने र सुझाव दिने,
- लैङ्गिक बजेट विनियोजन भए नभएको, महिला मैत्री वातावरण भए नभएको अनुगमन गरी नेपाल सरकारलाई प्रतिवेदन उपलब्ध गराउने,
- घरेलु हिंसा र महिला हिंसामा परेका पीडित महिलाहरूको उजुरी लिइ दुई पक्षबीच छलफल गराई आवश्यक प्रक्रिया अधि बढाउने । यसका साथै आयोगले विभिन्न संघसंस्थाहरूसँग समन्वय गरेर निम्नानुसारको थप सेवा पनि प्रदान गर्दै आइरहेको छ ।

- मनोसामाजिक परामर्श सेवा : पीडितहरुलाई निजको स्थिति सामान्य गर्न मनोसामाजिक परामर्श सेवा सञ्चालन गरिएको छ ।
- कानूनी परामर्श सेवा : आयोगमा पीडितहरुको लागि निशुल्क कानूनी सेवा समेत उपलब्ध गराउन गरिएको छ ।
- अल्पकालीन आश्रय सेवा : घर परिवारमा मिलेर बस्न नसक्ने पीडितहरुको सुरक्षालाई ध्यानमा राखी अल्पकालीन आश्रयस्थलको समेत व्यवस्था गरिएको छ ।
- आकस्मिक सहायता: पीडितहरुलाई ध्यानमा राखी तत्काल औषधीउपचार, घरसम्म जान यातायात खर्च तथा खानपिनको लागि न्यूनतम सहयोग गर्दै आइरहेको छ ।

आयोगमा दर्ता भएको उजुरीहरु / प्रदान गरिएका सेवाहरु

(२०७९ कार्तिक १ गते देखि पौष मसान्तसम्म)

आयोगमा दर्ता भएका उजुरीहरु

महिना	घरेलु हिंसा	महिला हिंसा	जम्मा
कार्तिक	६०	२	६२
मंसिर	६१	८	६९
पौष	५६	४	६०
जम्मा	१७७	१४	१९१

आयोगमा दर्ता भएका उजुरीहरुको प्रदेशगत विवरण

प्रदेश	घरेलु हिंसा	महिला हिंसा	जम्मा
प्रदेश १	२	१	३
प्रदेश २	८	२	१०
वागमती	१५७	९	१६६
गण्डकी	५	०	५
लुम्बिनी	२	०	२
कर्णाली	०	०	०

सुदुर पश्चिम	१	०	१
प्रदेश उल्लेख नभएको	२	२	४
जम्मा	१७७	१४	१९१

हिंसाको प्रकार अनुसार आयोगमा दर्ता भएका उजुरीहरू

हिंसाको प्रकार	संख्या
मानसिक हिंसा	१८१
आर्थिक हिंसा	१२९
शरीरिक हिंसा	११५
यौनजन्य हिंसा	१४

राष्ट्रिय महिला आयोगले साभेदार संस्थाहरूसँग समन्वय गरी प्रदान गरिएका सहयोग तथा सेवाहरू

हिंसाको प्रकार	संख्या
मनोसामाजिक मनोविमर्श	७७
कानुनी परामर्श	३४
मेलमिलाप	२१
अदालतमा प्रतिनिधित्व (Courtr Representation)	२

सिफारिस गरिएका संस्थाहरू

सेवाको प्रकार	संख्या
साथी (सुरक्षित आश्रयस्थलको लागि)	३
ल्याक(कानुनी सहायताको लागि)	६
टि.पि.ओ नेपाल(मनोसामाजिक परामर्श सेवाको लागि)	४
नेपाल बार	१३

६. सेवा प्रदान गर्ने निकायको शाखा र जिम्मेवार अधिकारी

क्र.स.	शाखा	पद	जिम्मेवार कर्मचारी	कैफियत
--------	------	----	--------------------	--------

१	महिला विकास समन्वय शाखा	प्रमुख महिला विकास अधिकृत महिला विकास अधिकृत	श्री सीता अधिकारी श्री रोशनी श्रेष्ठ	
२	उजुरी तथा मुद्दा व्यवस्थापना शाखा	उपसचिव कानून सरकारी वकिल	श्री चमिला भट्टराई श्री वर्षा ढकाल	
३	नीति निर्माण अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवेदन तयारी र सिफारिस कार्यान्वयन शाखा	उप सचिव प्रशासन कानून अधिकृत	श्री गिरिराज ज्ञवाली श्री आश्रुती पोखरेल	
४	प्रशासन तथा योजना शाखा	उपसचिव प्रशासन शाखा अधिकृत शाखा अधिकृत / सूचना अधिकारी	श्री ओमकार शाह श्री विष्णु कुमारी न्यौपाने चन्द्रा थापा	
५	आर्थिक प्रशासन शाखा	लेखा अधिकृत	लक्ष्मी देवी रेग्मी रिजाल	

७. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि

आयोगमा उजुरी दर्ता गर्दा कुनै किसिमको शुल्क लाग्ने छैन ।

८. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी

नेपालको संविधान, राष्ट्रिय महिला आयोग ऐन, २०७४ र अन्य प्रचलित कानून बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकार बमोजिम तोकिएको शर्तको अधीनमा रही अधिकारको प्रयोग र पालना गर्ने गरी निर्णय गरिन्छ ।

९. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी

माननीय सदस्य, कृष्ण कुमारी पौडेल खतिवडा

१०. सम्पादन गरेको कामको विवरण

आयोगले आ.व.२०७९/०८० को कार्तिक १ देखि पौष मसान्तसम्मको त्रैमासिक अवधिमा आयोगबाट सम्पन्न भएका मुख्य कार्यक्रम, अनुगमन तथा अन्य गतिविधिहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् :

क) अन्तर्क्रिया कार्यक्रम

क्र.सं	कार्यक्रम	मिति र स्थान	कार्यक्रमको उपलब्धी	कैफियत
१	समाजमा विद्यमान हानिकारक अभ्यासहरू जस्तो: बालविवाह, बहुविवाह, दाइजो प्रथा, बोक्सी आरोप लगायतका प्रथाहरू सम्बन्धी मधेश केन्द्रित अन्तर्क्रियाम कार्यक्रम	मिति: २०७९/०७/१६, १७ र १८ गते बाँके, वर्दिया र कैलाली र २०७९/८/१६, १७ र १९ गते कपिलवस्तु, नवलपरासी र रुपन्देही।	<ul style="list-style-type: none"> समाजमा विद्यमान हानिकारक अभ्यासहरूको कानूनी व्यवस्था सम्बन्धी जानकारी प्रदान गरिएको। सम्बन्धित स्थानीय तहमा हानिकारक अभ्यासको अवस्था बारे जानकारी लिएको। हानिकारक अभ्यासहरूको निराकरणका लागि आयोगको भूमिका सम्बन्धमा सल्लाह, सुझाव तथा पृष्ठपोषण लिएको। 	
२	स्थानीय तहमा न्यायीक समिति तथा महिला पदाधिकारीहरू, महिला अधिकार कर्मीहरू र सरोकारोकार वालाहरू बीच असल अभ्यास र लैंगिक हिंसा निवारणका असल अभ्यास न्यायमा पहुँच विषयक अन्तर्क्रिया कार्यक्रम	मिति: २०७९/७/१८ र २० क्रमशः गते घोराही, दाङ र मल्लरानी गाउँपालिका, प्यूठान। २०७९/९/१३ र १४ गते क्रमशः हेटौडा, मकवानपुर र	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय महिला आयोगले सम्पादन गर्दै आएको कामको जानकारी गराईएको। स्थानीय तहमा नगरपालिका र गाउँपालिकालाई एकजुट गराई हिंसा निवारणका निमित्त गरेका असल अभ्यासहरूलाई एक आपसमा जानकार हुने अवसर प्राप्त भएको। राष्ट्रिय महिला आयोगमा खबर गरौं १९४५ हेल्पलाईन सेवा मार्फत उजुरी गर्ने बारे जानकारी गराईएको। सहभागीहरूले हिंसा रोक्ने अभियानमा सशक्त आवाज उठाउने मौखिक रूपमा प्रतिबद्धता जनाएको। 	

		चितवन		
३	सुरक्षा निकायसँग महिला हिंसा निवारणको लागि रणनीतिक योजना बैठक र अन्तर्क्रिया कार्यक्रम	मिति: २०७९/१७/२७ स्थान: पर्सा	<ul style="list-style-type: none"> महिला हिंसा निवारणका लागि देखिएको चुनौतीहरूको पहिचान भएको र त्यस्ता चुनौतीहरूको समाधान गर्न गर्नुपर्ने पहलको विषयमा छलफल भएको। महिला हिंसा निवारणका लागि राष्ट्रिय महिला आयोग, संघ, प्रदेश र स्थानीय तह र सुरक्षा निकाय तथा अन्य क्षेत्रको भूमिकाका विषयमा बहस भएको। महिला हिंसा निवारणका लागि आगामी दिनमा राष्ट्रिय महिला आयोगले गर्ने सुरक्षा निकायसँगको समन्वयकारी भूमिकाका विषयमा सुझाव प्राप्त भएको। 	
४	ज्येष्ठ नागरिक माथि हुने अवहेलना, दुर्व्यवहार र हिंसा विरुद्ध ज्येष्ठ नागरिक महिलाको सुरक्षाको सवालमा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम	मिति: २०७९/१८/२९ स्थान: काठमाडौं।	<ul style="list-style-type: none"> ज्येष्ठ महिला माथि हुने हिंसाको अवस्था बारे जानकारी भएको। ज्येष्ठ महिलाहरूको सुरक्षाका सवालहरू उजागर भएको। ज्येष्ठ महिलाको अधिकारका सवालमा कार्यरत संघसंस्था एवं निकायहरू बीच अनुभव र असल अभ्यास आदानप्रदान भएको। ज्येष्ठ महिलाको क्षेत्रमा कार्यरत तीनै तहका विषयगत निकायबाट आगामी दिनहरूमा अवलम्बन गर्नुपर्ने नीति, योजना र कार्यक्रम तर्जुमा गर्नका लागि यस आयोगबाट सुझाव र सिफारिस गर्न आवश्यक सूचनाको आधार तय भएको। 	
५	महिला हिंसा निवारणको अभियानलाई प्रभावकारी बनाउन सामाजिक, राजनैतिक क्षेत्रका युवाहरूसँग अन्तर्क्रिया	२०७९/८/२५ गते फिदिम नगरपालिका, पाँचथर	<ul style="list-style-type: none"> लैङ्गिक हिंसा निवारणमा जिल्ला स्थित युवाहरूलाई उनीहरूको भूमिकाबारे जानकारी गराउने वातावरण तयार भएको छ। लैङ्गिक हिंसाका पीडितहरूलाई राष्ट्रिय महिला आयोगले प्रवाह गर्दै आएको सेवाबारे जानकारी भएको हुँदा पीडितहरूले आयोगको सेवा लिने सहज वातावरणका लागि सूचना र सञ्चारको आधार बनेको छ। 	

	कार्यक्रम		<ul style="list-style-type: none"> • युवाहरूको परिचालन गरी हिंसा न्यूनिकरणका उपायहरू अवलम्बन गर्न जिल्लाका सरोकारवालाहरूलाई मार्गदर्शन भएको छ । • कार्यक्रममा उपस्थित अतिथि र सहभागीहरूबाट अबका दिनमा हिंसा नगर्ने, हिंसा नसहने र हिंसा पीडितलाई सक्दो सहयोग गर्ने गरी प्रतिवद्धता भएको छ । • राष्ट्रिय महिला आयोगको काम, कर्तव्य, अधिकार तथा आगामी कार्यदिशाका सवालमा जिल्ला स्थित सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउने अवसर प्राप्त भएको छ । 	
६	मनोरञ्जन क्षेत्र र जोखिमयुक्त क्षेत्रमा काम गर्ने महिलाहरूको अवस्था, समस्या, र चुनौतीका सवालमा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम	मिति: २०७९ १९।२४ स्थान : काठमाडौं ।	<ul style="list-style-type: none"> • मनोरञ्जन क्षेत्रका श्रमिकहरूको समस्या उजागर भएको । • मनोरञ्जन क्षेत्रको सुरक्षित र मर्यादित रोजगारी प्रवर्द्धनमा सरोकारवालाहरूको ध्यानाकर्षण भएको । • मनोरञ्जन र जोखिमयुक्त क्षेत्रमा श्रमिकहरूको मर्यादित जिम्मेवारी/कार्य (Decent Work) स्थापित गर्न आईपर्ने समस्या समाधान गर्न ३ वटै तहका सरकारले अवलम्बन गर्न पर्ने उपायहरूको बारेमा आवश्यक जानकारी प्राप्त भएको । • मनोरञ्जन र जोखिमयुक्त क्षेत्रमा कार्यरत महिलाका सवालमा कार्यरत संघसंस्था र निकाय बीच सहकार्यको वातावरण तयार भएको । 	

ख) सार्वजनिक सुनवाई कार्यक्रम

क्र.सं.	कार्यक्रम	मिति र स्थान	कार्यक्रमको उपलब्धी	कैफियत
१	वैदेशिक रोजगारीमा संलग्न महिलाहरूको सुरक्षित, मर्यादित र	मिति: २०७९। ७।२९	<ul style="list-style-type: none"> • वैदेशिक रोजगारीमा महिलाका सवालबारे सरोकारवालाहरूमा ध्यानाकर्षण भएको । • वैदेशिक रोजगारीमा सुरक्षित र मर्यादित कामको 	

सेवाको सुनिश्चितताका लागि वैदेशिक रोजगारी क्षेत्रमा कार्यरत निकायहरू र सरोकारवालाहरूसँगको उपस्थितिमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम	गते पोखरा, कास्की र २०७०/८/२६ गते झापा ।	<p>प्रवर्द्धनको लागि नीतिगत तथा कानुनी सुधारका लागि गर्नु पर्ने प्रयासबारे सुझावहरू प्राप्त भएको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रदेश अन्तर्गतका जिम्म्वार निकायहरू मर्यादित वैदेशिक रोजगारी प्रवर्द्धनमा सचेत भएको । • वैदेशिक रोजगारीमा महिलाका समस्याहरू बारे राष्ट्रिय महिला आयोग सूसुचित भएको । • सिप र क्षमता विकासको आवश्यकता वैदेशिक रोजगारीको सवालमा पहिचान हुन सकेको । • वैदेशिक रोजगारीको सन्दर्भमा हुने लैङ्गिक हिंसाको सम्बोधन गर्न । 	
--	--	---	--

ख) समन्वयात्मक बैठक

क्र.सं	कार्यक्रम	मिति र स्थान	कार्यक्रमको उपलब्धी	कैफियत
१.	महिला विरुद्ध हुने भेदभाव उन्मूलन गर्ने सम्बन्धी महासन्धि १९७९ का आवधिक प्रतिवेदन तयारीका सम्बन्धमा परामर्श बैठक	२०७९-०७-२५ काठमाडौं	<ul style="list-style-type: none"> • सिड महासन्धिको आवधिक प्रतिवेदन तयारीको परामर्श बैठकमा विभिन्न न्यायिक निकाय र नागरिक समाज र महिला अधिकारकर्मीको प्रतिनिधित्व भएको थियो । सिड महासन्धिको कार्यान्वयनको सन्दर्भमा विभिन्न निकायबाट महिला अधरकार संरक्षणका लागि भएका प्रयासको बारेमा जानकारी प्राप्त हुनुका साथै सिड समितिले छैठौं आवधिक प्रतिवेदन उपर दिएको निष्कर्ष र सुझावको कार्यान्वयनको सन्दर्भमा समूह कार्य भयो । 	
२	कार्यस्थलमा हुने यौनहिंसाका सम्बन्धमा मुद्दा पहिचान तथा उठान गर्न विभिन्न	मिति २०७९/८/२५ काठमाडौं	<ul style="list-style-type: none"> • कार्यस्थलमा हुने यौनहिंसाका सम्बन्धमा विभिन्न मुद्दा उठान भएको, • विभिन्न निजी कम्पनीमा कार्यस्थलमा हुने यौनहिंसाका सम्बन्धमा कार्यान्वयनमा रहेका नीति तथा नियमका बारेमा जानकारी 	

	सरोकारवालासँग समन्वयात्मक बैठक		<p>भएको,</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यस्थलमा हुने यौनहिंसाका सम्बन्धमा विषयवस्तु उठेकोले आगामी कार्यदिशाको लागि सहज भएको, कार्यस्थलमा हुने यौनहिंसाका सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई नीतिगत व्यवस्थाका लागि सुझाव प्रदान गर्ने आधार भएको। 	
--	--------------------------------	--	--	--

घ) अभिमुखीकरण कार्यक्रम

क्र.सं	कार्यक्रम	मिति र स्थान	उपलब्धी	कैफियत
१.	विधालयस्तरमा हुने महिला हिंसा निवारणको सम्बन्धमा शिक्षक, विधार्थी र विधालय व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूको लागि अभिमुखीकरण कार्यक्रम	२०७९-०७-२८ गते बारा। मिति २०७९/९/७, ८ र १२ गते क्रमशः तनहुँ, गोरखा सिन्धुपाल्चोक ।	<ul style="list-style-type: none"> विधालयका शिक्षक शिक्षिका विधार्थीहरू र विधालय व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूलाई महिला हिंसाको परिचय, प्रकार र हिंसा भएमा कसरी न्यायिक उपचार गराउने विषयमा जानकारी गराईएको। विधालयमा र घर परिवारमा हिंसा हुनबाट बच्न र हिंसा हुन नदिन शिक्षक, विधार्थी र विधालय व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूको भूमिकाका विषयमा छलफल भएको। महिला हिंसा विरुद्ध राष्ट्रिय महिला आयोगले गर्ने क्रियाकलापहरू र खबर गरौं १९४५ हेल्पलाइन सेवा मार्फत उजुरी गर्ने बारेमा र हिंसा पीडितको आयोगबाट प्रदान गरिने सेवाको बारेमा जानकारी गराईएको। साइबर क्राइम र त्यस्ता घटना घटेको खण्डमा तत्काल कानूनी उपचारको बारेमा जानकारी गराउने अवसर प्राप्त भएको। महिला हिंसाका स्वरूप, कारण र निवारणका उपायका बारेमा विधालयस्तरमा सचेतीकरण गर्ने 	

			अवसर प्राप्त भएको।	
--	--	--	--------------------	--

ड) स्थलगत अनुगमन

मिति २०७९/८/२ गते राष्ट्रिय महिला आयोगका माननीय सदस्य विद्या कुमारी सिन्हाको नेतृत्वमा महोत्तरी जिल्लाको रामगोपाल नगरपालिका वडा नं. ५ निवासी अन्दाजी २४ वर्षकी नेहा चौधरी माथि भएको घरेलु हिंसाका सम्बन्धमा स्थलगत अनुगमन गरी घटनाको बारेमा जानकारी लिने र प्रहरी प्रशासनसँग घटनाको बारेमा छलफल गरी कानूनी कारबाहीको लागि यथाशिघ्र प्रक्रिया अगाडी बढाउन आग्रह गरिएको छ । त्यसैगरी मिति २०७९/८/ ५ मा सर्लाही जिल्लाको बलरा नगरपालिका वडा नं. ४ निवासी वर्ष २० की सन्जु कुमारीलाई सोही वडामा बस्ने रामचन्द्र सहनी र छोटेरालाल सहनीले ज्यान मार्ने उद्देश्यले आफ्नो घरमा लगी हात बाँधेर कुटपिट गरी बेहोस अवस्थामा छोडेको घटनाको स्थलगत अनुगमन गरी पिडित परिवारसँग भेटघाट गरी पिडितको अवस्था बारे जानकारी लिने र प्रमुख जिल्ला अधिकारी र प्रहरी प्रमुखसँग उक्त घटनाको विषयमा छलफल गरी यथाशिघ्र कारबाहीको लागि आग्रह गरिएको छ।

प्रतिनिधिसभा सदस्य तथा प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन,२०७९ को आयोगबाट विभिन्न स्थानमा गरिएको अनुगमन

१. मिति २०७९ कार्तिक २८ देखि मंसिर ४ गतेसम्म आयोगका माननीय अध्यक्ष कमला पराजुलीको नेतृत्वमा नुवाकोट, रसुवा, सिन्धुपाल्चोक, काभ्रे, भक्तपुर,ललितपुर र काठमाडौंमा अनुगमन सम्पन्न भएको ।
२. माननीय सदस्य कृष्ण कुमारी पौडेल खतिवडाको नेतृत्वमा मिति २०७९ कार्तिक २५ देखि ३० गते सम्म वारा, पर्सा, रौतहट र धनुषामा र मिति २०७९ मंसिर २ देखि ४ गते गोरखा र काठमाडौं जिल्लामा अनुगमन सम्पन्न भएको छ।
३. माननीय विद्या कुमारी सिन्हाको नेतृत्वमा मिति २०७९ कार्तिक २९ देखि मंसिर ५ गते सम्म महोत्तरी र धनुषामा अनुगमन सम्पन्न भएको छ।
४. माननीय जया घिमिरेको नेतृत्वमा मिति २०७९ कार्तिक २९ देखि मंसिर ५ गते सम्म सिरहा र सप्तरीमा अनुगमन सम्पन्न भएको छ।
५. माननीय सावित्रा कुमारी शर्माको नेतृत्वमा मिति २०७९ कार्तिक २९ देखि मंसिर ५ गते सम्म तनहुँ, लमजुङ्ग र कास्कीमा अनुगमन सम्पन्न भएको छ।
६. सचिव श्री कविराज पौडेलको नेतृत्वमा कार्तिक २८ गते देखि मंसिर ४ गते चितवन र धादिङ जिल्लामा अनुगमन भएको छ।

निर्वाचन अनुगमनका क्रममा देखिएको मुख्य मुख्य समस्या

- प्रतिनिधिसभा सदस्य तथा प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन,२०७९ मा खासगरी राजनीतिक पार्टीहरूले उम्मेदवार चयन गर्दा लैंगिक समावेशीकरणलाई महत्व नदिएको।

- स्थानीयस्तरमा मतदाता शिक्षाको कमी देखियो। केही स्थानहरूमा मतदाताहरूले निष्पक्षरूपमा आफ्नो मत जाहेर गर्ने भन्दा पनि लोभलालचमा परेर मत हाल्ने अवस्था विगतमा रहेको र यस पटकको निर्वाचनमा पनि त्यसै गर्ने अभिव्यक्ति दिएको।
- मतदान केन्द्र अपाङ्गमैत्री बनाउन खासै चासो राखेको पाईएन। पर्याप्त र उपयुक्त स्थान भएपनि हिलचियर लैजान सकिने गरी मतदानस्थल नबनाएको।
- कतिपय मतदानस्थलहरू सुरक्षा संवेदनशीलता र भौगोलिक जटिलता जस्ता कारणले गर्दा परिवर्तन गर्नुपर्ने आवश्यकता पहिचान गरिएको भएपनि स्थानीय राजनीतिक दलहरूबीचको असहमतिका कारण परिवर्तन गर्न नसकिएकोले जोखिमपूर्ण स्थानमा मतदानस्थल राख्नु परेको।
- निर्वाचन स्थलहरूमा प्राथमिक उपचारको व्यवस्था नहुँदा समस्या उत्पन्न भएको।
- मतपेटिका ४ वटा भएको कारण मतदाताहरूमा मत खसाल्न दुविधा भएको।

च) प्रकाशन तथा प्रसारणहरू

- राष्ट्रिय महिला आयोगको गतिविधि सहित जागरण र सचेतनामूलक वृत्तचित्र निर्माण भई नेपाल टेलिभिजन मार्फत प्रसारण भएको।
- महिला अधिकारको संरक्षण र संबर्द्धन तथा महिला हिंसा विरुद्धको पाक्षिक कार्यक्रम निर्माण भई रेडियो नेपाल र नेपाल टेलिभिजन मार्फत प्रसारण भईरहेको।
- लैंगिक समानता र समावेशीकरणका नजरमा स्थानीय तह सदस्य निर्वाचन, २०७९ पुस्तक प्रकाशन भएको।
- प्रथम त्रैमासिक बुलेटिन प्रकाशन भएको।

छ) सम्पादित अन्य क्रियाकलापहरू

- मिति २०७९/८/९ गते लैंगिक हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान सञ्चालन शुभारम्भ समारोह सम्पन्न गरिएको।
- मिति २०७९/८/१८ गते नेपालमा महिलाको अवस्था विषयक पुस्तक प्रकाशन गर्ने सन्दर्भमा सरोकारवाला निकायहरूसँग आयोगको सभाहलमा कन्सल्टेसन मिटिङ आयोजना गरिएको।
- मिति २०७९/८/२३ गते "खबर गरौं ११४५ हेल्पलाइन सेवा दिवस" आयोगको सभाहलमा सम्पन्न गरिएको।
- मिति २०७९/८/२९ गते पत्रकारहरूसँग अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको।

११. राष्ट्रिय महिला आयोगले सञ्चालन गरेको "खबर गरौं ११४५ हेल्पलाइन सेवा" सम्बन्धी जानकारी:

आयोगमा घरेलु हिंसा, महिला माथिको हिंसा, दुर्व्यवहार, शोषण तथा विभेदमा परेका महिला तथा बालिकाहरूलाई तत्काल सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले "खबर गरौं हेल्पलाइन ११४५ सेवा" को

सञ्चालन गरिएको छ । यस हेल्पलाईनमा फोन, sms, स्वयं उपस्थित भएर, इमेल वा वेबसाईटबाट पनि सम्पर्क गर्ने सबै प्रकारको व्यवस्था गरिएको छ ।

१) हेल्पलाइन सेवाको उद्देश्य :

- ❖ लैङ्गिकतामा आधारित हिंसासँग सम्बन्धित मुख्य सरोकारवालाहरुमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।
- ❖ लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा विरुद्ध निःशुल्क हेल्पलाइन सेवा (टेलिफोन सेवा) संचालन गर्ने ।
- ❖ राष्ट्रिय महिला आयोगको सेवा प्रवाहलाई अझ चुस्त, गुणस्तरीय तथा ब्यापक बनाउने ।
- ❖ हालको कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउनका लागि अन्य सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा वृद्धि गर्ने ।
- ❖ आवश्यक अध्ययन र छलफल पश्चात् हेल्पलाइन सेवाको प्रदेश स्तरमा विस्तार गर्ने,

२) हेल्पलाइन सेवाको उपलब्धि :

- ❖ घरेलु तथा लैङ्गिक हिंसाको समस्या वा प्रभावमा परेका महिला तथा बालबालिकाका लागि हेल्पलाइन उजुरी गर्ने सजिलो र भरपर्दो माध्यम बन्न पुगेको छ । समस्यामा परेका महिला तथा बालबालिकाले हेल्पलाइनमा आफ्ना कुराहरु निर्धक्कसाथ राख्ने गरेका छन् र आवश्यक सहयोग एवं परामर्श प्राप्त गर्ने गरेका छन् ।
- ❖ हिंसा प्रभावितहरुको विश्वास आर्जन गर्न सकेको छ भने अर्कोतर्फ हिंसाको तत्कालै सम्बोधन हुने हुनाले उनीहरुको न्याय, प्रभावितहरु तथा तिनका आश्रितहरुको संरक्षण र सरल तथा सहज न्याय प्राप्तिको मार्गलाई सुनिश्चित गरेको छ ।
- ❖ जोखिममा परेका महिला तथा बालबालिकाहरुलाई तत्काल राहत प्रदान गर्न विभिन्न आश्रय स्थलमा पठाउने गरिएको छ ।
- ❖ कानूनी सहायता केन्द्र (ल्याक) र नेपाल बार एसोसियशन मार्फत् कानूनी उपचारका लागि निःशुल्क कानूनी सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको छ ।
- ❖ लैङ्गिक हिंसा निवारणका लागि विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा वृद्धि भएको छ ।
- ❖ सेवा प्रदायक संस्थाहरुबाट उपलब्ध हुने सेवाको बारेमा Mapping गरिएको ।

१२. प्रमुख र सूचना अधिकारीको नाम

सि.नं.	नाम थर	पद
१	कविराज पौडेल	सचिव
२	चन्द्रा थापा	सूचना अधिकारी

१३. ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाहरुको सूची

क्र.सं.	ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाहरु
१	राष्ट्रिय महिला आयोग ऐन, २०७४
२	राष्ट्रिय महिला आयोग नियमावली, २०७८
३	लैंगिक हिंसामा परेका महिला तथा बालबालिकालाई सहयोग उपलब्ध गराउने सेवा प्रदायक संस्था छनौट तथा सेवा शूलक/अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
४	राष्ट्रिय महिला आयोगको बैठक सञ्चालनसम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
५	राष्ट्रिय महिला आयोग आन्तरिक व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७८

१४. आम्दानी खर्च र आर्थिक कारोबार सम्बन्धी अद्यावधिक विवरण

मिति २०७९ कार्तिक १ गते देखि पौष मसान्तसम्मको कारोबारको अवस्था:

शीर्षक	विनियोजित बजेट रु.	पौष मसान्त सम्मको खर्च	खर्च प्रतिशत
चालु खर्च	५६६,००,०००/-	१,९४,१७,१४२/५६	३४
पुँजीगत खर्च	२३,००,०००/-	३,६२,८९३/-	४.२६
कार्यक्रम खर्च	३,२६,००,०००/-	५३,६३,५६७/-	१६
पदाधिकारी खर्च	७९,००,०००/-	४१,१५,५१५.३०/-	५२

१५. राष्ट्रिय महिला आयोगको वेबसाइट

www.nwc.gov.np र e-mail सम्पर्क info@nwc.gov.np रहेको छ ।

१६. राष्ट्रिय महिला आयोगले प्राप्त गरेको वैदेशिक सहायता सम्बन्धी विवरण :

हाल आयोगमा वैदेशिक सहायताबाट कुनैपनि कार्यक्रम नभएको ।

१७. सार्वजनिक निकायले वर्गीकरण तथा संरक्षण गरेको सूचनाको नामावली

प्रचलित कानून बमोजिम दिन मिल्ने सबै प्रकारको सूचनाहरु उपलब्ध गराउने गरिएको ।

१८. सार्वजनिक निकायमा गरेका सूचना परेका सूचना माग सम्बन्धी निवेदन र सूचना दिइएको विषय

माग भए अनुसारको सूचना उपलब्ध गराउने गरिएको ।

१९. सार्वजनिक निकायका सूचनाहरु अन्यत्र प्रकाशन भएको वा हुने भए सो को विवरण

महत्वपूर्ण सूचनाहरु आयोगको वेबसाइटमा पनि राख्ने गरिएको ।

